

Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar
Enheten för personalförsörjning

Konsekvensutredning av föreskrifter om ledighet och fritid under tjänstgöring för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret och upphävande av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2024:3) om ledighet och fritid under tjänstgöring för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret

Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Personalförsörjning är en grundförutsättning för det civila försvaret. Det behöver säkerställas att rätt person finns på rätt plats. Om ordinarie personal inte räcker till för att upprätthålla viktig verksamhet under höjd beredskap och krig finns flera andra sätt att tillgodose personalbehoven. Civilplikt är en del av den totalförsvarsplikt som gäller i Sverige och som regleras genom lagen (1994:1809) och förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt samt genom förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring.

Regeringen har aktiverat civilplikt inom verksamhetsområdena kommunal räddningstjänst samt drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet genom regeringsbeslut 2023-12-21 (Fö2023/00553 och Fö2023/01488) som anger att totalförsvarspliktiga är skyldiga att genomföra repetitionsutbildning med civilplikt, samt regeringsbeslut 2024-10-24 (Fö2024/01755) som anger att totalförsvarspliktiga är skyldiga att genomföra grundutbildning som inte överstiger 60 dagar med civilplikt.

Regeringen gav 2023 Affärsverket Svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i uppdrag att påbörja förberedelser för de åtgärder som identifierats inom ramen för regeringsuppdraget om analys av civilplikt inom elförsörjningen (KN2023/04096) och som bedöms nödvändiga för att kunna skriva in totalförsvarspliktiga som bedöms ha tillräcklig kompetens för civilplikt inom elproduktion och nätverksamhet.

För att totalförsvarspliktiga ska kunna få ledighet och fritid enligt vad de har rätt till även under grundutbildning så behöver det finnas uppdaterade verkställighetsföreskrifter om ledighet och fritid. Sådana föreskrifter ska beslutas av MSB.

Nya föreskrifter

De tillägg och ändringar som har gjorts i de nya föreskrifterna:

- Utvidgat hänvisningen i 3 § till att inkludera 5-20 §§ i förordningen för att på så vis täcka in alla former av tjänstledighet.
- Tillägg av ett nytt avsnitt med bestämmelser för tjänstledighet i form av "övningsuppehåll".
- Vissa stavfel har justerats.

Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

I lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt och förordning (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring finns redan bestämmelser om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring.

Regeringen har gjort bedömningen att civilplikt inom de två verksamhetsområdena behövs för att förstärka personalförsörjningen inom dessa under höjd beredskap. De nuvarande föreskrifterna behövs för att det ska vara tydligt och förutsägbart vad som gäller för ledighet och fritid för de civilpliktiga under tjänstgöring.

Övningsuppehåll

Med anledning av att Svenska kraftnät i redovisningen av uppdraget (2023/3372), "1000 hjältar för ett lysande Sverige", uppgett behov av aktivering av grundutbildning som inte överstiger 60 dagar så ser MSB anledning till att även reglera om övningsuppehåll.

Eftersom detta tillägg i större omfattning ändrar föreskrifterna är det lämpligt att det beslutas om nya föreskrifter och att nuvarande föreskrifter upphävs.

I 17 § förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring anges att totalförsvarspliktiga under grundutbildning har rätt till tjänstledighet i form av övningsuppehåll. Övningsuppehåll tolkar MSB som tjänstledighet som inte är någon av de andra tjänstledighetsformer som nämns i förordningen, och att det primärt rör sig om sådan tjänstledighet där alla totalförsvarspliktiga som för tillfället genomgår grundutbildning för en viss befattning beviljas tjänstledighet samtidigt. Detta kan till exempel enligt MSB:s uppfattning röra sig om tjänstledighet kring större helger eller under semesterperioden juni-september.

Regleringen utgår från de tidigare föreskrifter som funnits för civilplikten (KBMFS 2003:5) och har endast i viss omfattning justerats för att anpassas till dagens förutsättningar.

Efter remitteringen så har formuleringen kring sjukintyg för sjukdom under ett övningsuppehåll justerats efter inkomna synpunkter så att det nu bara är läkarintyg som godtas för att kunna räkna sjukdagarna som sjukledighet. Det görs för att det ska stämma bättre överens med hur reglerna för sjukledighet och läkarintyg ser ut på dagens arbetsmarknad och för att förenkla för individens förståelse. Förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring samt tillhörande verkställighetsföreskrifter sätter ramarna för inskränkning av den enskildes fri- och rättigheter och ser till att den totalförsvarspliktige garanteras sin rätt till ledighet och fritid.

Även om MSB gör bedömningen att tjänstledighetsformen *övningsuppehåll* inte är så trolig att den kommer att användas i praktiken under grundutbildning som inte överstiger 60 dagar så ser MSB ändå att det är lämpligt att ta med detta vid denna revidering så att en tydlig reglering finns på plats.

Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

- Totalförsvarspliktiga individer som kan komma att tjänstgöra med civilplikt.
- De verksamheter hos vilka totalförsvarspliktiga tjänstgör med civilplikt som en del i deras krigsorganisation.
- De företag som ska grundutbilda totalförsvarspliktiga.
- De civilpliktigas närstående.
- MSB som beredskapsmyndighet, i egenskap av bemanningsansvarig samt ansvarig för utbildningar inom verksamhetsområdet kommunal räddningstjänst.
- Svenska kraftnät som beredskapsmyndighet, i egenskap av bemanningsansvarig samt ansvarig för utbildningar inom verksamhetsområdet drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet.
- Totalförsvarets plikt- och provningsverk.
- Försäkringskassan i egenskap av ansvarig myndighet för utbetalning av ersättningar till civilpliktiga.

Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Enligt 30 § förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring har MSB bemyndigande att föreskriva

om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga som fullgör civilplikt i det civila försvaret.

Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

MSB bedömer att dessa verkställighetsföreskrifter inte medför några direkta kostnadsmässiga konsekvenser. Däremot medför civilplikten i sig flertalet olika kostnader.

Förordningen (1995:649) om ledighet och fritid för totalförsvarspliktiga under tjänstgöring samt aktiveringen av civilplikt medför däremot vissa kostnader, men dessa är svåra för MSB att bedöma i dagsläget.

Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

MSB bedömer att regleringen inte strider mot eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Eftersom den politiska inriktningen är att civilpliktiga inom nu aktiverade verksamhetsområden behöver tillföras förstärkningspersonal så snart som möjligt och verkställighetsföreskrifter är en nödvändig förutsättning för detta behöver föreskrifterna träda ikraft så snart som möjligt för att möjliggöra för utbildning av totalförsvarspliktiga.

MSB ser att det fortsatt finns behov av att göra informationsinsatser kring personalförsörjning under höjd beredskap och civilplikten specifikt som system. I detta ingår naturligtvis information om dessa föreskrifter även om det är en mindre del.

Företag

Dessa föreskrifter bör inte få konsekvenser för företag som arbetsgivare eftersom föreskrifterna enbart reglerar den totalförsvarspliktiges rätt till ledighet och fritid under tjänstgöring med civilplikt.

Däremot som ansvarig för de civilpliktiga som tillförts deras krigsorganisation får föreskrifterna konsekvenser för företag i den omfattning civilplikt är aktiverad inom deras ansvarsområde. I dessa fall innebär föreskrifterna viss administration för att hantera bland annat ansökningar om ledighet när de civilpliktiga tjänstgör.

Kommuner och regioner

Dessa föreskrifter bör inte få konsekvenser för kommuner och regioner som arbetsgivare eftersom föreskrifterna enbart reglerar den totalförsvarspliktiges rätt till ledighet och fritid under tjänstgöring med civilplikt.

Däremot som ansvarig för de civilpliktiga som tillförts deras krigsorganisation får föreskrifterna konsekvenser för kommuner och regioner i den omfattning civilplikt är aktiverad på deras område. I dessa fall innebär föreskrifterna viss administration för att hantera bland annat ansökningar om ledighet när de civilpliktiga tjänstgör.

Statliga myndigheter

Dessa föreskrifter bör inte få konsekvenser för statliga myndigheter som arbetsgivare eftersom föreskrifterna enbart reglerar den totalförsvarspliktiges rätt till ledighet och fritid under tjänstgöring med civilplikt.

Däremot för utbildningsansvarig och bemanningsansvarig får föreskrifterna konsekvenser för statliga myndigheter i den omfattning civilplikt är aktiverad inom deras ansvarsområde. I dessa fall innebär föreskrifterna viss administration för att hantera bland annat ansökningar om ledighet när de civilpliktiga tjänstgör samt vissa kostnader förknippande med ledigheter och fritid, exempelvis resekostnader för hemresor för de totalförsvarspliktiga.

Individer

För den civilpliktige medför dessa föreskrifter rättigheter kopplat till ledighet och fritid under tjänstgöring. Föreskrifterna förtydligar hur den civilpliktige får ta del av sina rättigheter.

Kontakt

Skicka eventuella frågor till funktionsbrevlådan totalforsvarsplikt@msb.se.